

Грабовець Каріна,

здобувач ступеня вищої освіти
«бакалавр» Національної академії
внутрішніх справ

Волошин Олексій Гнатович,

старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та
судових експертиз ННІ №2 НАВС

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Ефективна протидія злочинам, пов'язаних з розслідуванням проти докiлля неможлива без застосування криміналістичних засобів і методів. Вони сприяють встановленню осіб, причетних до події, виявленню й вилученню латентних (невидимих чи слабо видимих) слідів, полегшують пошук схованок з речовими доказами, дозволяють отримувати пошукову й доказову інформацію, забезпечують належну фіксацію обстановки, у якій проводиться слідча (розшукова) дія, підвищує результативність слідчих (розшукових) дій, продуктивності роботи слідчого, який розслідує дані злочини [3].

Об'єктивне розслідування злочинів, пов'язаних з розслідуванням проти докiлля, встановлення всіх обставин події та доведення вини підозрюваних неможливе без доказової інформації, отриманої шляхом застосування техніко-криміналістичних методів і засобів. За їх допомогою вирішують комплекс завдань, які впливають на якість слідства [5].

Результати аналізу кримінальних проваджень, пов'язаних з розслідуванням злочинів проти докiлля, дозволяють дійти висновку, що для інформаційного забезпечення розслідування таких злочинів слід шукати та вилучати такі джерела інформації:

- матеріали відеозапису з камер відеоспостереження охоронних систем адміністративних будівель, і приміщень приватних осіб;
- матеріали відеозапису з відео реєстраторів транспортних засобів приватних осіб;
- матеріали відеозапису з відеокамер операторів телеканалів, відзнятих під час офіційної трансляції масових заходів;
- відеозаписи з мобільних телефонів, планшетів що зберігаються за місцем проживання (роботи) підозрюваних осіб, їхніх родичів, інших членів злочинної групи;
- записи перемовин з телефонів осіб, причетних до вчинення злочину, та дані про час вхідних і вихідних дзвінків, місцезнаходження абонента у відповідній соті стільникової мережі, що зафіксовані на серверах операторів мобільного зв'язку;

- матеріали оперативної відео зйомки масових заходів, проведеної працівниками МВС України та СБУ, де зафіксовано кримінальні правопорушення, пов'язані з розслідуванням злочинів проти довкілля, тощо [9].

У межах цієї категорії кримінальних проваджень найчастіше вилучають криміналістичні об'єкти, які традиційно направляють на дактилоскопічні, почеркознавчі, трасологічні, відео-фоноскопичні експертизи, криміналістичне дослідження матеріалів, речовин і виробів, інші експертні дослідження. Крім цього, часто вилучають і речові докази, що є інформаційними об'єктами для таких експертиз, як комп'ютерно-технічна, судово-лінгвістична, фототехнічна тощо.

Результати забруднення довкілля можуть мати різні форми – від забруднення повітря до забруднення ділянок прісних вод, виробничих споруд та ін. Швидка зміна наслідків події –природна (активне пересування повітряних мас, зміна атмосферних умов) або штучна, розпочата, зокрема, з метою усунення наслідків їхнього приховування – визначає невідкладність огляду місця події або декількох місць, якщо подія відбувалася таким чином, що її сліди утворилися в різних місцях. Зазвичай, місцем події при розслідуванні екологічних злочинів є значна за розмірами ділянка місцевості, дослідження якої ускладнюється її рельєфом та небезпечною екологічною ситуацією, пов'язаною з подією правопорушення. В таких умовах вирішити завдання розслідування дозволяє використання квадрокоптерів та методу аерофотозйомки під час огляду місця події.

Метод аерофотозйомки застосовується в органах Національної поліції України досить рідко, як правило при техногенних катастрофах чи надзвичайних ситуаціях для оцінки масштабів аварії, оскільки такий фотознімок дає загальну картину обстановки місця події [7].

Також однією з новітніх розробок є сферична відеозйомка. На відміну від традиційної під час фіксації об'єктів камери охоплює 360° оточуючого середовища по горизонталі та 180° по вертикалі, завдяки чому повністю фіксує навколишню обстановку місцевості, що зводить до мінімуму можливість втрати будь-якої інформації під час відео фіксації огляду місця події. Перевагою такого відео є те, що користувач під час його перегляду за бажанням може сам маніпулювати положенням відеокамери і повертати її у потрібний бік.

Нині застосовують два варіанти сферичної відеозйомки, які відрізняються один від одного за технологією зйомки. Перший варіант відеозапису здійснюється одночасно на кілька відеокамер, які розміщені під певним кутом одна до одної. Потім ці відеозаписи «зшивають» за допомогою спеціального програмного забезпечення в єдиний файл, який можна переглядати за допомогою звичайного відеопрогравача. При застосуванні другого варіанту відеозйомки застосовують спеціальну насадку на об'єктив відеокамери, але має великий недолік – невелику роздільну здатність відеозапису.

Взагалі метод сферичної відеозйомки є досить простим. Під час її проведення спеціаліст може переміщувати конструкцію місцем події або ставити її на штатив, здійснюючи відеозйомку з одного місця.

Використання спеціалізованих програмно-апаратних комплексів спеціаліста для пошуку та вилучення під час слідчих (розшукових) дій інформаційних об'єктів може суттєво розширити можливості техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з завданням шкоди довкіллю. При цьому забезпечують такі якісні показники досудового розслідування, як:

- підвищення результативності слідчих дій;
- підвищення продуктивності праці слідчих і спеціалістів;
- одержання об'єктивної оперативно-розшукової інформації;
- якісне попереднє дослідження об'єктів у спеціалізованих мобільних експрес-лабораторіях;
- цілеспрямована профілактика злочинів у даній сфері;
- ефективне проведення оперативно-розшукових заходів [5].

Водночас, як свідчать результати аналізу слідчої практики, у сфері техніко-криміналістичного забезпечення розслідування даної категорії злочинів є багато невирішених питань, пов'язаних з упровадженням у діяльність органів досудового розслідування Національної поліції України, Експертної служби МВС України засобів автоматизації для вирішення завдань шляхом використання інтелектуальних інформаційних технологій. Рівень їх використання значно відстає від потреб сучасної слідчої практики, навіть порівняно з країнами ближнього зарубіжжя [9].

Список використаних джерел

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Поліщук Г. С. Криміналістична характеристика та запобігання злочинам проти довкілля (За матеріалами причорноморського регіону України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.08 «кримінальне право кримінологія; кримінально-виконавче право» / Г. С. Поліщук. – К., 2009. – 20 с.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 р. № 17.
4. Копылов М.Н. Юридическая ответственность за экологические преступления / М.Н. Копылов. – М.: РУДН, 2004. – 221 С. 43.
5. Мельник О.В. Запобігання злочинам щодо забруднення довкілля в Україні [Текст] : автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.08 /О.В. Мельник ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ., 2017. – 19 с.

6. Загальне положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 843 від 14.06.02.

7. Карагодин В.Н., Иванова Л.А. Методика расследования преступлений, связанных с загрязнением вод и атмосферы. – Екатеринбург, 2005.

8. Селиванов Н.А. Скоромников К.С. Расследование преступных загрязнений природной среды: Учеб. пособие. — М., 1994.

9. Експертизи у судовій практиці: Наук.-практ. посіб. / За ред. В.Г. Гончаренка. – К., 2015.

Грошева Олена Юріївна,
аспірант Харківського науково-
дослідного інституту судових експертиз
ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса,
заступник голови Харківського
апеляційного суду

ДО ПИТАННЯ ПРО КОМПЛЕКСНУ СУДОВУ ЕКСПЕРТИЗУ СЛІДІВ ТВАРИННОГО ТА РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Задля прийняття об'єктивного рішення у кримінальному провадженні під час судового розгляду справи важливу роль відіграє судова експертиза, в тому числі, комплексна. Адже саме комплексна судова експертиза, являє собою складне дослідження, що інтегрує в собі знання різних галузей науки. У даній роботі мова піде про комплексні біолого-трасологічні дослідження.

Взагалі то, як окремі категорії, судово-біологічні та судово-трасологічні дослідження мають досить розвинуте наукове підґрунтя, однак, питання їх інтеграції в аспекті методичного забезпечення відповідної комплексної експертизи розроблені не достатньо.

Із врахуванням існуючого на сьогодні розподілу за експертними спеціальностями в галузі судової біології виокремлюють такі: «Дослідження об'єктів рослинного походження», «Дослідження об'єктів тваринного походження»; в галузі судової трасології – «Дослідження слідів людини та слідів тварин» [1]. Що ж стосується трасологічного дослідження слідів рослинного походження, то окрема спеціальність у відповідному переліку відсутня.

Комплексне дослідження слідів тваринного і рослинного походження в сучасних умовах має як теоретичне, так і практичне значення. Практика проведення таких експертиз потребує вивчення та узагальнення. Якщо говорити про коло наукових праць із вказаного питання, то основна увага приділялася тим дослідженням, що не потребують інтеграції спеціальних